

8. Yurchuk, O. (2010) "The Ironic Transformation of the Imperial and National in O. Pchenko's Novel "No End to Cossacks Kin, or Mamaj and Strange Young Woman", *Literaturoznavchi studii*, vol. 4, pp. 179-186.
9. Horniatko-Shumylovych, A. (2004) "The Ukrainian Chimerical Novel in the Context of Latin-American Magic Realism", *Visnyk of Lviv University*, vol. 33, part 2, pp. 227-233.

УДК 821.161.2:398(477+100)

ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ У ТВОРІ Д. ГУМЕННОЇ «БЛАГОСЛОВИ, МАТИ!»

Філіпенко О.І., викладач

*Одеська національна академія харчових технологій
вул. Канатна, 112, м. Одеса, Україна*

vltava72@mail.ru

У статті розглянуто світобачення Д. Гуменної крізь призму українського та світового фольклору, міфології на прикладі казки-есею «Благослови, Мати!». Доведено, що в прочитанні трипільської культури письменниця звертає окрему увагу на архетипи українського фольклору (Купала, Ляля, Земля-Жінка), які мають жіноче начало.

Наголошено на тому, що фольклорні архетипи у творі «Благослови, Мати!» посідають одне із чільних місць, а жіночі символи є сакральними образами.

Ключові слова: фольклор, міфологія, символ.

ФОЛЬКЛОРНЫЕ МОТИВЫ В ПРОИЗВЕДЕНИИ Д. ГУМЕННОЙ «БЛАГОСЛОВИ, МАТЬ!»

Филиппенко О.И.

*Одесская национальная академия пищевых технологий
ул. Канатная, 112, г. Одесса, Украина*

В статье рассматривается мировоззрение Д. Гуменной сквозь призму украинского и мирового фольклора, мифологии на примере сказки-эссея «Благослови, Мать!». Доказано, что в прочтении трипольской культуры писательница уделяет отдельное внимание архетипам украинского фольклора (Купала, Ляля, Земля-Жена), которые имеют женское начало.

Делается акцент на том, что фольклорные архетипы в произведении «Благослови, Мать!» занимают одно из ведущих мест, а женские символы являются собой сакральные образы.

Ключевые слова: фольклор, мифология, символ.

FOLKLORE MOTIVES IN D. HUMENNA'S COMPOSITION «BLESS, MOTHER!»

Filipenko Olga

*Odessa national academy of food technologies
Kanatna str., 112, Odesa, Ukraine*

In the article is said about outlook of D. Humenna through the prism of Ukrainian and world folklore, mythology as example the tale-essay «Bless, Mother!». It is proved that during the reading of the culture Tripoli writer concentrates on archetypes of Ukrainian folklore above all, which have feminine and they are symbols of its time. The writer explains the panorama thinking of Tripoli-corny mythology worships in the National folklore. D. Humenna looks up the contact of corny mythology with the world cultures.

Very attention in composition «Bless, Mother!» writer points at Kupala's worship. This archetype proves not all belonging the Ukrainians to corny works but it considers the feminine worship. This archetype proves not all belonging the Ukrainians to corny works, but it considers the feminine worship is sacral.

Objective of the studying's seen to the example of essay-tale «Bless, Mother!» folk motive reveal an important component of the formation of Ukrainian philosophy. Special role in the Ukrainian corny

mythology the author provides a wedding of the essay-tale the importance place desisives the cult of the Earth-Mother. Because of the Earth-Mother cult connected with the cult of the corny.

The Ukrainian corny is the foundation of life in the world. Therefore, folkloric archetypes (female symbols) in D. Humenna's composition occupy one of the main place. And female symbols are sacred images. Exploring the folklore symbols show that the cult of women grow up the new level and is there the dominant grain-growing. This theme in the work of D. Humennaya is interesting, but poorly understood, and this attracted the attention of researchers.

Key words: folklore, myphology, symbol.

Серед еміграційних письменників слід виокремити постать Д. Гуменної, творчий доробок якої репрезентований жанрами роману, повісті, оповідання, нарису. Останнім часом усе більше читачів та науковців звертають увагу на життя і творчість Д. Гуменної, чий талант, певною мірою, визначав особливості складного художнього процесу української діаспори. У творчості письменниці виокремлюється фольклорно-етнографічний чинник, який ґрунтується на фольклорі, міфології, спорідненій з українською національною ментальністю.

Мета дослідження вбачається в тому, щоб на прикладі казки-есею «Благослови, Мати!» виявити фольклорні мотиви як важливу складову формування українського світогляду.

Розгортаючи панорамне осмислення появи трипільсько-хліборобських міфологічних культів у національному фольклорі, авторка твору актуалізує увагу на особливій формі реалізації цих культів у сучасній обрядовості. На окрему увагу заслуговує в прочитанні семіосфери Трипільля в концепції Докії Гуменної культ Купали, який вона трактує як втілення трансцендентної природи Діви. Показано Діву-Купалу, як «втілення богині, що роздає долю» [1, с. 103]. Для Д. Гуменної Купала-Діва визначає належність української культури до культу хліборобства, культу натальної функції Жінки (як символу), яка, як і Земля-Мати, «рождає зело», яке потім набуває, внаслідок сакрального акту народження, магічних функцій. Свято Купали для Д. Гуменної виступає в ролі єднального сполучника української етнонаціональної міфології з культурою інших народів. Це є «синтез не лише різних епох, а й принципово відмінних епох» [2, с. 140]. Сама ж авторка вважає, що «наші Купальські огні не ізольоване українське свято, воно спільне для всіх не тільки ... індоєвропейських народів, а й ширше» [1, с. 104–105]. Образ Купала споріднений із поширеним у Північному Причорномор'ї культом Матері Богів Ма, тому трактується Д. Гуменною як форма одного з проявів сакрального очищення від усього матеріального. Авторка доводить, що «у рясніших чи скупіших описах Купальського свята завжди виступає оте споконвічне жіноче божество, що наймогутніше в усіх своїх проявах саме в ніч рівнодення» [1, с. 105]. Слід не забувати, що в купальському обряді є два образи: найкращої «купавої дівчини» [1, с. 106] і Марени-смерті, яку втоплять чи розірвуть на шматки.

Фольклорні форми «гаївок» для Д. Гуменної є засобами втілення й доведення до сучасної ментальності прадавніх архетипно-міфологічних одиниць. Свято Лялі авторка твору визначає як «одірваний фрагмент одного великого дійства, з великою богинею Матір'ю в центрі. В часі запису це свято стало вже тільки ... дівочою грою» [1, с. 99]. Ляля в архетипно-міфологічній концепції є універсальним божеством, яке грає роль богині достатку і щастя, а дівчата, що утворюють коло жриць, – відлуннями цього божества. Символ Лялі – прикметний для українського етнонаціонального світовідчуження, адже вона втілює в собі основні ознаки універсальної богині. Авторка казки-есею «Благослови, Мати!» звертає увагу на гру як культове втілення сакрального начала. Це явище можна розглядати як предтечу постмодерної гри з тією хіба що відмінністю, що постмодерн

пропонує гру задля гри, а Д. Гуменна трактує українську гру як своєрідну концептуальну одиницю праміфологічного світогляду.

Розглянемо обряд весілля, який є одним із важливих етапів родоводу. В концепції Д. Гуменної цей обряд набуває вирішального значення, адже символ Землі-Матері, Жінки органічно переплітається з культом роду. Саме тому жінка, а не чоловік, перебуває в міфологічному центрі цього обряду, зокрема – її ініціація є актом міфологічного наближення до сакрального ества буття.

«З оріньяцькою традицією зв'язана і ритуальна одежа матері – вивернутий кожух. Це вона зустрічає молодого у своїй другій, звіриній подобі, як зустрічала десятки тисяч років тому, з різницею, що колись то була віра, а тепер незрозумілий звичай» [1, с. 132]. Тісна взаємопов'язаність образу матері з прадавнім символом Жінки-Матері всього суцього на Землі не лише в ролі архетипно-міфологічної одиниці, але й у ролі тотему – матеріального знаку присутності архетипно-міфологічного начала в українському сьогденні. Такої самої тотемності природи в концепції Д. Гуменної набуває й коровай, що символізує родовий жертвний бенкет. Святість короваю тісно пов'язується з головною дійовою особою – Матір'ю (саме вона підносить молодим коровай), яка «втілює собою саму Велику Матір Леле із безнастанним виголосом: ”Благослови, Мати!”» [1, с. 133]. Саме культ Матері з часів оріньяку займає «панівне становище в родині як центру суспільної організації» [3, с. 301].

Досліджуючи архетипну природу фольклорних символів Лялі, Купали, Жінки-Матері, відзначаємо таку обставину: культ жінки виходить на істотно новий рівень, стаючи органічною домінантою хліборобської культури праукраїнських земель. Ця тема у творчості Д. Гуменної є цікавою, але мало розробленою, чим і привертає увагу дослідників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменна Д. Благослови, Мати! : казка-есеї / Д. Гуменна. – К. : Вид. дім «КМ Academia», 1995. – 271 с.
2. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору / В. Давидюк. – Луцьк : Вежа, 1997. – 296 с.
3. Сорока П. Докія Гуменна : літературний портрет / П. Сорока. – Тернопіль : Арій, 2003. – 496 с.

REFERENCES

1. Humenna, D. (1995), *Blahoslovy, Maty!* : *kazka-esei* [Bless, Mother! : essay-tale], vyd. dim «KM Academia», Kyiv, Ukraine.
2. Davydiuk, V. (1997), *Pervisna mifolohiya ukrainskoho folkloru* [The Primitive mythology the Ukrainian folklore], Vezha, Lutsk, Ukraine.
3. Soroka, P. (2003), *Dokiya Humenna : literaturnyi portret* [Dokiya Humennaya : literary portrait], Ariy, Ternopil, Ukraine.